Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2014–2015

31 142 Wijziging van de Experimentenwet Kiezen op Afstand in verband met de verlenging van de werkingsduur van die wet

Nr. 47

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 1 oktober 2014

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Infrastructuur en Milieu over de brief van 20 juni 2014 over het ontwerpbesluit aanpassing waterschapsverkiezingen (Kamerstuk 31 142, nr. 45).

De vragen en opmerkingen zijn op 9 september 2014 aan de Minister van Infrastructuur en Milieu voorgelegd. Bij brief van 30 september 2014 zijn ze door hem beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Berndsen-Jansen

De waarnemend griffier van de commissie,
Hendrickx

kst-31142-47
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2014

I VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE FRACTIES

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het ontwerpbesluit aanpassing waterschapsverkiezingen. Zij willen de regering graag nog een vraag stellen.
De vraag heeft betrekking op onderdeel F, artikel J 14.
Het college van burgemeester en wethouders kan stemlokalen aanwijzen waar voor twee of meer waterschappen kan worden gestemd. Er is dan de mogelijkheid om voor elke waterschapsverkiezing een aparte stembus neer te zetten. Vervolgens wordt in de toelichting gesteld dat, als voor beide water-schapsverkiezingen veel kiezers worden verwacht, het aannemelijk is dat burgemeester en wethouders besluiten voor iedere waterschapsverkiezing een aparte stembus te plaatsen. Als de verwachting is dat voor één water-schapsverkiezing veel kiezers, en voor een andere waterschapsverkiezing maar een beperkt aantal kiezers zullen stemmen, kan het college van burgemeester en wethouders wellicht besluiten maar één stembus voor beide waterschapsverkiezingen te plaatsen. Beseffend dat er aan een extra stembus een kostenaspect zit, vragen de leden van de VVD-fractie zich toch af waarom er niet voor elke waterschapsverkiezing een aparte stembus wordt geplaatst. Een aparte stembus voor elke waterschaspverkiezing is voor de kiezers toch veel duidelijker en kan eventuele onregelmatigheden voorkomen. Gaarne krijgen zij een reactie van de Minister.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het voorliggende besluit. Zij hebben eerder ingestemd met het gelijktijdig houden van verkiezingen voor provinciale staten en die voor het algemeen bestuur van het waterschap. Bij de nu voorliggende uitwerking daarvan, hebben de aan het woord zijnde leden slechts enkele vragen.
Zo vragen deze leden zich af hoe kan worden voorkomen dat stembiljetten in de verkeerde stembus worden gedeponeerd? Hoe worden de stembussen van elkaar onderscheiden?
De leden van de PvdA-fractie lezen dat het gelijktijdig houden van beide verkiezingen voor gemeenten extra lasten met zich meebrengen. Kan de Minister een indicatie geven van die extra lasten? En hoe verhouden die zich tot de besparingen bij waterschappen die niet langer zelf verkiezingen hoeven te organiseren?
Zal het gelijktijdig houden van twee verkiezingen in één stembureau er toe kunnen leiden dat het tellen van de stemmen en bepalen van de uitslag langer gaat duren dat in het geval er alleen statenverkiezingen zouden worden gehouden? De leden van de PvdA-fractie ontvangen graag een antwoord van de Minister op deze punten.

De leden van de SP-fractie hebben het ontwerpbesluit aanpassing water-schapsverkiezingen met belangstelling gelezen. Zij hebben naar aanleiding hiervan nog enkele vragen en opmerkingen.
Genoemde leden constateren dat de belangstelling voor waterschaps-verkiezingen zeer beperkt is. In 2004 was de opkomst 23% en in 2008 was dat 24%, waarbij sommige waterschappen niet boven de 20% uitkwamen. Daarmee is de democratische legitimatie van de waterschappen onvoldoende gewaarborgd. De regering sprak in het regeerakkoord het voornemen uit de waterschappen samen te voegen met de geplande landsdelen. De leden van de SP-fractie vragen de regering welke richting zij op wil met de waterschappen nu deze landsdelen van de baan zijn. Zij vragen of de regering of zij de mening deelt dat het nu voor de hand ligt de waterschapen als organisatie onder te brengen bij de provincies.
Genoemde leden vragen of de regering erkent dat hiermee de democratische legitimatie van het waterbeheer erop vooruit zal gaan, alsmede de organisatie van het waterbeheer doelmatiger wordt ingericht. Deze leden

vragen de regering in dit kader een overzicht te verstrekken welke taken waterschappen hebben op het gebied van waterbeheer. Daarnaast vragen deze leden welke taken de provincies op dit gebied toebedeeld hebben gekregen. Zij vragen daarbij in kaart te brengen in hoeverre daarbij sprake is van overlap van taken, of van taken die in elkaars verlengde liggen.

II Reactie van de Minister

Vraag
De leden van de VVD-fractie vragen zich af waarom er niet voor elke waterschapsverkiezing een aparte stembus wordt geplaatst. Een aparte stembus voor elke waterschapverkiezing is volgens de leden voor de kiezers toch veel duidelijker en kan eventuele onregelmatigheden voorkomen.

Antwoord
Deze vraag betreft de ruim 70 gemeenten in Nederland die in het gebied van twee of meer waterschappen liggen en waarbij het gemeentebestuur besluit dat in alle stemlokalen of in bepaalde stemlokalen, zoals bijvoorbeeld op (centrale) stations, voor alle waterschappen kan worden gestemd. Het is in dat geval aan de gemeente zelf ervoor te zorgen dat de stemopneming geordend plaatsvindt. Het Kiesbesluit biedt de ruimte om maatwerk te leveren. Indien het gemeentebestuur verwacht dat in bepaalde stemlokalen veel kiezers van verschillende waterschappen zullen komen, kan het per waterschap een aparte stembus plaatsen. Als het gemeentebestuur verwacht dat in een stemlokaal kiezers voornamelijk of uitsluitend voor één waterschap komen stemmen, kan ervoor worden gekozen om één stembus te plaatsen. Hierin kunnen gemeenten dus een eigen afweging maken ten behoeve van een goede organisatie van de verkiezingen zodat het voor de kiezers duidelijker is.

Vraag
De leden van de PvdA-fractie vragen zich af hoe kan worden voorkomen dat stembiljetten in de verkeerde stembus worden gedeponeerd? Hoe worden de stembussen van elkaar onderscheiden?

Antwoord
De stembescheiden, zoals de stempassen, stembiljetten, processenverbaal en het register van ongeldige stempassen voor de verschillende verkiezingen, moeten voldoende van elkaar kunnen worden onderscheiden. Op stembescheiden voor dezelfde verkiezing worden kenmerken geplaatst die duidelijk maken dat het om dezelfde verkiezing gaat. Ook de stembussen worden van onderscheidende kenmerken voorzien, zodat het voor de kiezer duidelijk is welk stembiljet in welke stembus hoort. Bij de voorlichting aan gemeenten zal tijdens de voorbereidingen op de gecombineerde verkiezingen hierop worden gewezen. Voorts dienen de leden van het stembureau erop toe te zien dat de stembiljetten in de juiste bus worden gedeponeerd. Ten overvloede wordt erop gewezen dat de stembiljetten die in een verkeerde stembus terechtkomen, niettemin gewoon geldig zijn.

Vraag
De leden van de PvdA-fractie vragen zich af of de Minister een indicatie kan geven van de extra lasten die het gelijktijdig houden van beide verkiezingen voor gemeenten met zich meebrengt. Ook vragen zij zich af hoe deze zich verhouden tot de besparingen bij waterschappen die niet langer zelf verkiezingen hoeven te organiseren.

Antwoord
Naar de extra kosten die gemeenten maken bij de organisatie van gecombineerde verkiezingen heb ik onderzoek laten uitvoeren. Het betreffende rapport is als bijlage bij de nota naar aanleiding van het verslag betreffende het wetsvoorstel aanpassing waterschapsverkiezingen toegestuurd aan uw Kamer (Kamerstuk 33 719, nr. 7). Voor de verkiezingen in 2015 bedragen de extra kosten voor de gemeenten € 23,8 milj. Deze kosten zullen door de waterschappen via het Gemeentefonds aan de gemeenten worden vergoed[1]. Er is dan ook aan de kant van de waterschappen geen sprake van besparingen.

Vraag
De leden van de PvdA-fractie vragen zich af of het gelijktijdig houden van twee verkiezingen in één stembureau er toe zou kunnen leiden dat het tellen van de stemmen en bepalen van de uitslag langer gaat duren dat in het geval er alleen statenverkiezingen zouden worden gehouden.

Antwoord
De gecombineerde verkiezingen brengen met zich mee dat er meer stembiljetten moeten worden geteld. Daardoor kan het langer duren voordat de stemopneming is afgerond. Op 18 maart 2015 zullen na 21.00 uur van alle verkiezingen de stemmen worden geteld. Omdat er in de stemlokalen niet altijd ruimte zal zijn om de stemmen van de verschillende verkiezingen parallel te tellen zal in bepaalde gevallen het tellen van de stemmen na elkaar moeten plaatsvinden. De stembureaus kunnen de proces-verbalen van de verschillende verkiezingen pas definitief maken indien alle stembiljetten zijn geteld. Dit is nodig omdat niet is uit te sluiten dat tijdens de stemopneming een stembiljet voor een andere verkiezing wordt aangetroffen. Die moet dan bij de juiste verkiezing worden meegeteld.
Het is wel mogelijk dat de stembureaus, voordat de tellingen zijn afgerond een voorlopige telling op lijstniveau doorgeven aan gemeenten. Hierdoor blijft het mogelijk dat gemeenten een voorlopige uitslag op lijstniveau bekendmaken voordat het telproces gereed is. Gemeenten kunnen maximaal zeven stembureauleden en extra tellers benoemen om het telproces te bespoedigen.
De centrale stembureaus maken de definitieve verkiezingsuitslag (zowel voor de staten- als waterschapsverkiezingen) bekend op de maandag na de stemming.

Vraag
De leden van de SP-fractie vragen welke richting de regering op wil met de waterschappen nu de landsdelen van de baan zijn. Zij vragen of de regering de mening deelt dat het nu voor de hand ligt de waterschapen als organisatie onder te brengen bij de provincies. Ook vragen zij of de regering erkent dat hiermee de democratische legitimatie van het waterbeheer erop vooruit zal gaan, alsmede de organisatie van het waterbeheer doelmatiger wordt ingericht.

Antwoord
Onlangs heb ik mijn reactie op het rapport *«Water Governance in the Netherlands: Fit for the future?»,* van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) toegestuurd aan uw Kamer (Tweede Kamer, 2013–2014, 28 966, nr. 27). De OESO oordeelt positief over de organisatie van het waterbeheer in Nederland. Zij concludeert dat Nederland gezien wordt als een mondiale referentie op het gebied van waterbeheer, tegen relatief lage kosten, namelijk 1.26% van het bruto

[1] http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/circulaires/2014/05/30/meicirculaire-gemeentefonds-2014.html

nationaal product. Ik heb in mijn reactie dan ook aangegeven dat de bevindingen van de OESO geen aanleiding geven om bestuurlijke of organisatorische veranderingen in het waterbeheer te bepleiten. Daarbij heb ik ook aangegeven dat niettemin waterschappen zelf kunnen bezien of opschaling interessant is in het kader van doelmatig bestuur.

Vraag
Deze leden van de SP-fractie vragen de regering in dit kader een overzicht te verstrekken van de taken die waterschappen hebben op het gebied van waterbeheer. Daarnaast vragen deze leden welke taken de provincies op dit gebied toebedeeld hebben gekregen. Zij vragen daarbij in kaart te brengen in hoeverre daarbij sprake is van overlap van taken, of van taken die in elkaars verlengde liggen.

Antwoord
Op 23 mei 2011 is het Bestuursakkoord Water (BAW) ondertekend door het Rijk en de betreffende koepelorganisaties IPO, VNG, UvW en Vewin[2]. Daarin is aangegeven dat waterbeheer een gezamenlijk domein is van Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen. Deze taken zijn onder hen verdeeld volgens het principe «decentraal wat kan, centraal wat moet». De Waterwet bepaalt grotendeels hoe dit gebeurt. Het BAW gaat uit van de algemene uitgangspunten van het kabinet: Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven beperken zich tot hun kerntaken; taken worden op een niveau zo dicht mogelijk bij de burger gelegd; per terrein zijn ten hoogste twee bestuurslagen betrokken bij hetzelfde onderwerp.
De provincie speelt op regionaal niveau een centrale rol in het ruimtelijk economische domein en wat betreft natuur. De rol van de provincie is die van gebieds-regisseur. Deze regie houdt in het ontwikkelen van integrale gebiedsvisies op de ruimte, die worden vastgelegd in structuurvisies en zo nodig in een provinciale verordening. Daarmee moeten de gemeenten bij het opstellen van hun beleid rekening houden. Indien de belangen van lokale overheden op het ruimtelijke terrein botsen, is het aan de provincie knopen door te hakken. De provincie stelt de kaders voor het regionale waterbeheer en voor grondwater. De provincies hebben een (grond)wettelijke verantwoordelijkheid ten aanzien van de waterschappen en voeren op basis hiervan toezicht uit op de waterschappen. In het kader van algemeen interbestuurlijk toezicht houden de provincies toezicht op de uitvoering van de taken door de gemeenten.
De waterschappen zijn organisaties van functioneel bestuur. De waterschappen hebben de zorg voor het regionale waterbeheer en de zuivering van stedelijk afvalwater. Ze beheren een groot deel van de primaire waterkeringen. Waterschappen beschikken over een eigen belastinggebied om hun taken te bekostigen en over eigen bevoegdheden op het terrein van vergunningverlening en handhaving.
Zij voeren hun taken uit binnen de kaders zoals die door de algemene democratie worden opgesteld en vertalen deze in uitvoeringsgericht beleid en beheermaatregelen. Professionalisering, innovatie en samenwerking hebben ertoe geleid dat waterschappen grote opgaven in het waterbeheer realiseren en hebben gerealiseerd.

[2] Kamerstuk 27 625, nr. 190